

Behöver barnet verkligen nappen?

- En essä om olika förhållningssätt i förskolan.

Av: Jenny Axelsson

Handledare: Åsa Arketeg

Södertörns högskola | Interkulturell lärarutbildning mot förskola,
erfarenhetsbaserad

Utbildningsvetenskap C

Självständigt arbete 15 hp | Höstterminen 2017

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Title: Does the child really need the Pacifier? – A essay about different approaches in preschool.

Author: Jenny Axelsson

Mentor: Åsa Arketeg

Term: Autumn 2017

Abstract:

This essay is based on a story where you get an eye on pedagogue's different approaches to the pacifier in preschool. A pedagogues approach towards, for example, the pacifier affects how you choose to act and in the story it is seen that pedagogues can have different approaches to how to act against children's use of pacifiers in preschool. In the reflection section, I discuss pedagogue's different approaches to the pacifier and how one's approach is formed. Discourse ethics has taken a large part in the essay as it can be used as a tool in the discussions between pedagogues when they have different approaches. How can different approaches affect the children and how these approaches can work in relation to power is something that is discussed in the essay. I will also analyse more deeply the power perspective to get an insight on such power that may not be so visible in everyday life, but which is found in all meetings between people. I have interviewed pedagogues in preschool to gain a better insight into how collegial relationships in preschool can be affected by different approaches towards the use of pacifiers, and what pedagogues regard as being important to consider when approaches collide. At the end of the reflection I discuss different performances and discourses about the pacifier in order to get an idea of what can affect the approaches of pedagogues, and to show that it is not always easy to choose an approach when you do not know what is the "best" way.

Keywords: Pacifier, pacifiers, approach, approaches, discourse, power, discussion, discourse ethics.

Sammanfattning:

Denna essä utgår från en berättelse där man får syn på pedagogers olika förhållningssätt till nappen i förskolan. En pedagogs förhållningssätt gentemot till exempel nappen påverkar hur man väljer att agera och i berättelsen ser man att pedagoger kan ha olika förhållningssätt till hur man ska agera gentemot barns användning av nappar i förskolan. I reflektionsdelen diskuterar jag pedagogers olika förhållningssätt till nappen i förskolan och hur man kan skapa sig ett förhållningssätt. Diskursetiken har tagit en stor del i essän då den kan användas som ett verktyg i diskussionerna när pedagoger har olika förhållningssätt. Hur kan olika förhållningssätt påverka barnen och hur förhållningssätt kan fungera tillsammans med makt är något som diskuteras i essän. Jag kommer också gå in djupare på just maktperspektivet för att få syn på sådan makt som kanske inte är så synlig i vardagen, men som finns i alla möten mellan människor. Jag har gjort intervjuer med pedagoger i förskolan för att få en större inblick i hur olika förhållningssätt med nappen som utgångspunkt påverkar kollegor och vad de anser är de viktiga att tänka på när förhållningssätt kolliderar. I slutet av reflektionen kommer jag in på olika föreställningar och diskurser om nappen för att få syn på vad som kan påverka pedagogers förhållningssätt, samt att påvisa att det inte alltid är så lätt att välja förhållningssätt när man inte vet vad som är det ”bästa” sättet.

Nyckelord: Nappen, Nappar, förhållningssätt, diskurser, makt, diskussion, diskursetik.

Innehållsförteckning

Berättelse	1
Reflektion över berättelsen	4
Syfte och frågeställning	5
Metod.....	6
Etiska överväganden.....	7
Intervjuernas urvalsprocesser och tillvägagångssätt.	8
Sammanställning av intervjuerna	9
Förhållningssätt.....	12
Makt & Diskurser.....	19
Finns det föreställningar/diskurser om nappen som kan påverka pedagoger i förskolan?	23
Slutord	25
Käll- och litteraturlista.....	29

Berättelse

Det är en solig septemberdag och jag går med ett pirr i magen till tunnelbanan då jag är på väg till mitt nya jobb. Jag ska få börja på en avdelning med 15 barn i åldrarna 1-3, vilket är en utmaning då jag inte jobbat med blandade åldrar innan. Nervositeten blandas med förväntningarna inför första dagen på förskolan Skogen, men jag känner mig mest positiv då jag fick en bra känsla av arbetsplatsen och kollegorna när jag var på besök för några veckor sen. Klockan är strax innan åtta och jag är framme på förskolan, jag blir mottagen av förskolechefen som visar mig var jag kan hänga av mig och byta om från mina privata kläder innan jag ska få komma in till barngruppen och kollegorna.

Jag är ombytt, klar och känner mig redo att lära känna alla och komma in i deras rutiner. Förskolechefen visar var jag ska gå för att komma in på avdelningen Nyckelpigan. Jag går förbi hallen och möter några föräldrar som håller på att klä av sina barn innan de ska gå in och lämna, jag stannar upp och presenterar mig för att sedan gå vidare in till avdelningens största rum där gruppen är nu på morgonen. När jag kommer in möter min kollega Pia mig och hälsar mig välkommen, hon berättar att de precis kommit in på avdelningen och att den andra kollegan Lotta är och städar undan efter frukosten men kommer snart. Jag sätter mig på golvet bredvid några barn som leker med klossar, de bygger högt och tar sedan sönder dessa torn med massa skratt som reaktion på när det rasar. Några tittar nyfiket på mig och frågar vad jag heter. Jag tänker att detta kommer bli bra. Nu när jag är på golvet med barnen kan jag släppa nervositeten.

Barnen leker fritt inne på avdelningen och jag sitter på golvet och tittar mig runt, barnen leker lite utspritt i det stora rummet, några bygger med klossarna, andra sitter vid bordet och ritar, ett barn sitter och undersöker en låda med små klossar i och tre barn lagar mat i hemvrån. Samtidigt som jag tittar mig omkring på barnen som leker så tänker jag att oj vad många barn som har napparna kvar i munnen, de har varit här över en halvtimme och verkar inte riktigt vara ledsna, varför har de kvar nappen i munnen? Mina tankar stoppas av ett barn som kommer med fika till mig, jag blir bjuden på tårta och jag kommer tillbaka till verkligheten.

Klockan börjar närma sig nio och Lotta har kommit till avdelningen, de flesta barn verkar vara här och det är nu dags för samling. Samlingen sker runt en rund matta och när alla barn har hittat en plats i ringen så börjar samlingen. Jag försöker hänga med i startsången även fast jag inte hört den innan. Jag ser mig omkring på de 15 barn som sitter samlade, några sjunger och de som inte sjunger ser glada och nöjda ut. Jag börjar räkna tyst i huvudet. En, två, tre, fyra.. jag kan räkna till åtta barn med nappar i munnen. Åtta! Varför har de nappar i munnen nu? Vi har ju samling där syftet som jag upplever det är att sjunga, hur kan man sjunga när munnen inte är fri? Mina tankar bryts när jag hör Lotta säga: "Idag har vi en ny fröken hos oss, vill du berätta om dig Jenny?". Självklart säger jag och berättar för barnen att jag heter Jenny, jag gillar att busa massor och att hoppa i vattenpölar.

*

Jag är på väg till jobbet, regnet öser ner denna oktoberdag och det har gått tre veckor sen den där första dagen på Nyckelpigan. Jag börjar känna mig varm i kläderna, vissa barn har börjat acceptera mig medan andra är lite småblyga fortfarande. Det är inget konstigt tänker jag, alla barn behöver olika lång tid innan de accepterar en ny vuxen i deras vardag. Jag får fortsätta jobba på att få deras tillit, det där med tillit gäller ju också oss pedagoger emellan. Jag har inte velat lägga mig i för mycket runt rutiner och upplägg på verksamheten nu i början. Jag vill ju inte bli den som kommer in och kör över de andra, då brukar man ju inte bli så omtyckt. En sak som fortsätter att gnaga i mig är det där med napparna, varför barnen går runt med dem i munnen hela tiden? Mina funderingar vandrar vidare. Undra vilket förhållningssätt Lotta och Pia har till nappen, kanske har vi har olika förhållningssätt? Hur ska vi göra då? När jag kommer fram till arbetet ska vi ha avdelningsmöte och vi kommer sitta i en timme för att prata och planera, jag tänker att det är ett perfekt tillfälle att lyfta min upplevelse av napparna i barngruppen och se vad Pia och Lotta tycker och tänker.

Jag, Lotta och Pia sitter inne på avdelningen, jag upplever att det är Lotta som håller i mötet. Lotta frågar om det är något som vi vill diskutera innan vi börjar planera nästa veckas aktiviteter. Här har jag min chans tänker jag och säger:

- Jag har funderat kring barnens nappar under dagarna, jag upplever att de har dem lite för ofta än vad de kanske behöver? Är det något ni också reflekterat över?
- Va? Nej det har jag inte tänkt på, de vill ha sina nappar så då är det lättare att de får ha dem, svara Lotta.

- Ja, jag håller med. Vill barnen ha nappen så får de det, det är enklast att de får ha den tills de själva lägger ifrån sig nappen, säger Pia
- Men om de inte är ledsna, behöver de verkligen ha nappen då? Jag personligen tycker inte att det är så bra, jag har hört av gamla kollegor att det kan skada tänderna och påverka språkutvecklingen, säger jag.
- Jag tycker det är bra att de får ha nappen när de själva vill. Vi har alltid gjort så och det har fungerat för oss, svarar Pia.
- Precis, nu får vi gå vidare så vi hinner planera nästa veckas aktiviteter, säger Lotta.

Lotta och Pia börjar diskutera vad vi ska göra nästa vecka medan jag själv sitter kvar i tankarna, vad hände egentligen? Jag funderar på om jag fick någon respons på mina tankar kring napparna? Nej, jag fick bara höra att de alltid gjort såhär och att det fungerar för dem. Skulle jag kanske stått på mig mer då jag inte tycker att det är ett bra förhållningssätt, fast i och för sig hur vet jag att mitt agerande är det rätta? Tvekan uppstår när det slår mig, att jag ärvt mina åsikter från gamla kollegor. Vart har de lärt sig att det inte är bra med för mycket napp? Vet jag egentligen vilket förhållningssätt som är bäst när det handlar om nappen och barnen?

*

Nu är det december och jag kan känna kylan när jag promenerar från tunnelbanan till jobbet, det har nu gått ungefär tre månader sen jag började på Skogens förskola. Magen har en blandning mellan lugn och oro då jag trivs på förskolan men känner mig ofta motarbetad i mina försök att få barnen att använda napparna mindre. Min instinkt säger att det är fel att ha napp sådär ofta, jag har lärt mig att det inte är bra för varken språkutvecklingen eller tänderna, sen ser det ju faktiskt inte så bra ut tycker jag. Frågan är hur jag ska kunna få till en diskussion med Pia och Lotta? Ska jag anpassa mig efter deras förhållningssätt och lägga min instinkt åt sidan? Om vi hade haft en riktig diskussion på mötet om varför de har ett förhållningssätt och jag har ett annat så kanske vi hade kunnat hitta ett gemensamt förhållningssätt eller fått en förståelse för varandra. Nu slutade den diskussionen med att de sa att de alltid gjort så och det har fungerat, jag kände mig inte alls hörd. Mina tankar avbryts, jag är framme vid förskolans grind och det är dags att gå in.

När jag kommer in på avdelningen är jag första pedagogen från Nyckelpigan och jag går in på Humlan för att hämta de barn som ska följa med mig. Ella, Minna, Jonas och Stefan följer

med mig in på avdelningen, både Ella och Jonas har nappen i munnen och jag frågar om vi inte ska lägga dem på hyllan, de skakar på huvudet. Jag upplever inte att de är ledsna utan mer glada och redo för lek. Min första tanke är att jag måste övertala dem på något bra sätt så att det inte blir alltför stora protester mot att ta bort nappen, för om jag väntar längre så brukar det oftast bli jobbigare upplever jag, men hur ska jag göra det på ett smidigt sätt nu? Jag kommer på att Ella och Jonas älskar att sjunga så vi börjar sjunga om krokodilen. Glatt försöker de sjunga med i sången med nappen i munnen och jag säger att man kan ju inte höra när de sjunger om de har något i munnen. Det blir så mycket roligare om man kan använda munnen så man hörs ordentligt, samtidigt visar jag min mun för att gestalta och efter en stunds sång från mig lägger de ifrån sig napparna. Puh, den övertalningen gick ganska bra tänker jag medan vi sjungandes går in på Nyckelpigan.

Inne på avdelningen sätter vi oss i soffan och fortsätter sjunga tillsammans, det kommer ett barn då och då som glatt sjunger med i sångerna. Efter en liten stund kommer Pia in på avdelningen, ”God morgon” säger hon och sätter sig bredvid två barn som bygger med klossarna i rummet. Jag säger att jag behöver gå på toa nu när hon börjat och springer bort till personaltoaletten. När jag kommer tillbaka till avdelningen ser jag att barnen spridit ut sig lite och leker fritt, jag ser också att både Ella och Jonas har nappen i munnen igen. Jag sväljer en djup suck och tänker varför?

Reflektion över berättelsen

I denna berättelse har jag använt nappen som utlösningmekanism för att påvisa hur pedagoger i förskolan kan ha olika förhållningssätt. Det finns många situationer i förskolan där det inte finns något uttalat och konkret förhållningssätt på hur man ska göra, napparnas roll i vardagen är en av dem. Jag upplever att det lätt blir att pedagoger gör det som känns bäst och rätt utifrån den egna erfarenheten. I berättelsen kommer jag in som ny pedagog i ett arbetslag där man gör som man alltid har gjort för det har fungerat, jag upplevde det nästan som en oskriven regel. Mitt dilemma uppstod efter att jag hade lyft mina tankar med Pia och Lotta på mötet, när de berättade att det här är så de alltid gjort och det har fungerat, sedan fortsatte deras planering för nästa vecka utan någon mer diskussion om napparna. Jag

upplevde att min åsikt inte betraktades som viktig, ville Lotta och Pia att jag skulle anpassa mig och acceptera det som ”alltid hade fungerat” utan att ifrågasätta eller diskutera?

Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att belysa svårigheterna kring när pedagoger har olika förhållningssätt till nappens roll i förskolan. Jag upplever att nappen är ett ganska känsligt ämne i förskolan och lite tabu att prata om öppet, mina erfarenheter säger att det inte riktigt diskuteras om hur, när och varför man använder nappen. I min berättelse så kolliderar mitt förhållningssätt med Lotta och Pias förhållningssätt, jag vill ta reda vilka vägar man kan använda för att lösa dessa konflikter utan att någon känner sig utanför. Kan man med hjälp av diskursetiken komma fram till ett gemensamt förhållningssätt?

Jag tror att många pedagoger agerar olika kring nappens användning i förskolan och jag vill ta reda på varför man agerar olika i nappsituationerna och vad de olika förhållningssätten bakom ens agerande kan grundas på. Vad kan hända om pedagoger har olika förhållningssätt och vem är det egentligen som har makten att bestämma vilket förhållningssätt som är det ”rätta”? För hur kan barnets utveckling påverkas om nappen blir som ett substitut för mänsklig trygghet eller tröst, jag vill ta reda på om det finns något rätt eller fel. Mitt mål med denna essä är att försöka ta reda på vilka olika förhållningssätt som pedagoger kan ha till nappens roll i förskolan och hur de påverkats av olika föreställningar eller diskurser om användningen av nappar. Finns det något rätt eller fel förhållningssätt gentemot nappen?

De frågeställningar jag har tänkt undersöka i min essä är:

- Vad innebär det att pedagoger har olika förhållningssätt till nappens roll i förskolan?
- Hur kan makt påverka pedagogers förhållningssätt?
- Hur kan pedagoger med olika förhållningssätt mötas i förskolan med hjälp av diskursetiken?
- Vilka diskurser om nappen kan påverka när pedagoger skapar sig ett förhållningssätt till nappens roll i förskolan?

I min reflektionsdel kommer jag diskutera dessa frågeställningar med hjälp av teorier. Dessa teorier har jag valt att använda då de är relevanta för ämnet och ger mig en förståelse för olika synvinklar i min berättelse. Teorierna jag använt är:

- Daniel Sterns teorier om utvecklingen av barns inre som är tolkade av psykologerna Marianne Brodin & Ingrid Hylander.
- Diskursetiken som handlar om att man med hjälp av diskussion kan komma fram till vad som är den moraliskt korrekta handlingen eller principen. Jag har använt mig av en tolkning av Jan-Olav Henriksen & Arne Johan Vetlesen.
- Den kritiska diskursanalysen utifrån Norman Faircloughs tankar. Där jag tolkar att språket kan ses som en makthandling.
- Olika tolkningar av Foucaults syn på diskurser i samspel med maktrelationer.
- Donald Winnicotts tankar om övergångsobjekt och vikten av att barnet inte blir berövat sitt övergångsobjekt.
- Judy Whitmarshs studie som heter ”det bra, det dåliga och nappen”. En undersökning om föreställningar/diskurser om nappen i samhället.

Metod

Jag har skrivit uppsatsen i essäform och utgår ifrån ett egenupplevt dilemma. Jag har valt att göra kvalitativa intervjuer som ett komplement till essäformen för att få mer information om hur förskollärare ute i verksamheten ser på olika förhållningssätt med nappen som utlösningmekanism. Jag har använt mig av en kvalitativ inriktning där datainsamlingen som jag gjort bygger på ”mjuka” data som till exempel tolkande analyser av textmaterial och kvalitativa intervjuer (Patel & Davidsson 2011, s.14). Under tiden som jag reflekterat och diskuterat med olika texter som litteraturen, intervjuvaren och artiklarna har jag använt mig av den hermeneutiska ansatsen för att få syn på upplevelsen av olika förhållningssätt.

”Hermeneutik handlar om att tolka, förstå och förmedla och kan användas för att förmedla upplevelser av olika fenomen” (Eklund 2016, s.1). När jag skrivit denna uppsats så har min förförståelse spelat en stor roll och jag har varit tvungen att ta reda på mina egna övertygelser, fördomar och förutfattade meningar innan jag gett mig in i tolkningsprocessen (Eklund 2016, s.1). Detta för att kunna vara medveten om vad jag har för förförståelse och kunskap, samt hur det kan påverka resultatet i undersökningen.

Att skriva i essäform är både utmanande och spännande då den får mig som författare att ta ett steg tillbaka för att kunna se texten från flera olika vinklar. Jag utgår från mitt perspektiv men essäformen utmanar mig att släppa det för att kunna se andra perspektiv och vinklar på dilemmat. När jag lyckades att ta steget utåt från min text och se berättelsen från andra synvinklar så kunde jag utveckla reflektioner och diskussioner. När man ska skriva en essä så har jag tolkat det som att det är viktigt att skriva den öppen och frågande, precis som Bech-Karlsen beskriver så är ”Essän är öppen och sökande, sinnlig och reflekterande. Den knyter samman berättelse och reflektion” (Bech-Karlsen 1999, s.45). Genom att jag skriver en berättelse som är öppen och frågande ger det mig möjligheter att få till en dialog med litteraturen, intervjuerna, forskningar och artiklar för att kunna skapa en djupare reflektion och diskussion och för att på så vis knyta samman berättelsen och reflektionen. När jag använder skrivandet som metod öppnar jag upp mina egna tankar och reflektioner som jag diskuterar och kritiskt granskar med hjälp av teorier och litteratur. ”Att skriva är att undersöka. Att skriva är inte bara att berätta om det som du har upptäckt, det är lika mycket att upptäcka” (Bech-Karlsen 1999, s.13). Utifrån detta citat kan jag koppla det till när jag skrev ner min berättelse, då upptäckte jag redan massor av tankar, funderingar och frågor som jag ville diskutera. Även om jag innan hade funderingar på vilka frågor jag ville diskutera så ändrades de under tiden som jag bearbetade min berättelse, för när jag skrev så upptäckte jag massor av nya vinklar, funderingar och frågor.

Att få stöttning och feedback av min handledningsgrupp har hjälpt mig mycket under min skrivprocess, de har varit ett bollplank som gett mig konstruktiv kritik och tips. Clod skriver att innan man kan läsa sin egen text kritiskt så är andras reaktion till ens text det enda sättet att ta reda på om det jag skrev blev som jag ville (Clod 1989, s.113-114). Min handledningsgrupp och handledare har stöttat och gett mig feedback som vi kunnat diskutera under skrivandets gång, detta har hjälpt mig i min utveckling av kritiskt läsande. Under tiden som jag arbetat med denna essä har jag utvecklat min förmåga att kritiskt kunna läsa min egen text.

Etiska överväganden

Alla namnen på personerna och platserna i berättelsen är ändrade, detta för att ingen utomstående ska kunna identifiera förskolan eller personerna från den verkliga händelsen (Vetenskapsrådet 2017, s.13).

När jag förberett mig inför intervjuerna, under intervjuerna och efter så har jag använt mig av de fyra huvudkraven som är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Patel & Davidsson 2011, s.63). Jag har förhållit mig till dessa huvudkrav genom att delge intervjupersonerna information innan de valt att genomföra intervjun. Informationen jag delgett dem är syftet med uppsatsen, att deras uppgifter är gömda för obehöriga, att deras intervjuer endast kommer användas i forskningssyfte, vart de kan få tillgång till den färdiga uppsatsen och resultaten och att de ska få kontrollera sina svar efter intervjun så jag uppfattat dessa rätt över telefon. Intervjupersonerna fick också veta att de hade möjligheten att avbryta sitt deltagande när de ville.

Intervjuernas urvalsprocesser och tillvägagångssätt.

Intervjuerna har genomförts med pedagoger från två olika förskolor, jag har intervjuat två pedagoger från båda förskolorna, alltså sammanlagt fyra intervjuer. Intervjuerna har skett över telefon. På en förskola har de ett uttalat ”nappförbud” och på den andra förskolan fanns inte något uttalat förhållningssätt. Intervjuanalysresultatet kan inte generaliseras men i min uppsats är inte generaliserbarheten viktig då intervjuerna har varit till för att få reda på hur några i förskolan ser på nappens roll.

Inom den hermeneutiska inriktningen spelar förförståelsen en stor roll, ens förförståelse inom ämnet kan påverka intervjuerna och undersökningen (Patel & Davidsson 2011, s.83). Så när jag skapade intervjufrågorna och genomförde intervjuerna har hermeneutiken varit viktigt för mig för att jag skulle bli medveten om mina egna fördomar gentemot olika förhållningssätt om nappen. Detta för att intervjuerna skulle påverkas så lite som möjligt av mina fördomar och föreställningar, både när jag skrev intervjufrågorna och när jag ställde frågorna under intervjuerna. Intervjufrågorna är utformade utifrån en kvalitativ inriktning där det ska finnas utrymme för intervjupersonen att svara med egna ord (Patel & Davidsson 2011, s.81). Genom att använda mig att kvalitativa intervjuer kunde jag lättare upptäcka intervjupersonens uppfattningar om ett fenomen, i detta fall är fenomenet nappen och olika förhållningssätt

(Patel & Davidsson 2011, s.82). Under intervjuerna har jag skrivit ner svaren i ett dokument samtidigt som jag lyssnat in intervjupersonen och spunnit vidare på det som personen sagt och därför har det uppkommit följdfrågor som inte var nedskrivna tidigare. Efter intervjuerna har jag skrivit rent svaren i dokumentet och sedan skickat till intervjupersonen via mail så hen fått läsa igenom svaren så jag uppfattat alla svar rätt. Två av intervjupersonerna hade kommentarer på saker jag missat att skriva ner, då ändrade jag i svaren så att det stämde med det personen tycker.

Sammanställning av intervjuerna

Jag har sammanställt de fyra intervjuerna utifrån nio frågeställningar. Vilket gett mig en sammanställning om vad de har gemensamt och vad som skiljer sig mellan intervjupersonernas tankar och förhållningssätt. Jag har valt att benämna de fyra intervjupersonerna som I1, I2, I3 och I4 när jag beskriver deras tankar och svar nedan. I1 och I2 är från samma förskola. I3 och I4 är från samma förskola.

- Finns det ett gemensamt förhållningssätt till nappen på förskolan?

I1 och I2 sa att de har ett nappförbud på förskolan, hemma får föräldrarna bestämma själva men på förskolan ska inte napparna vara närvarande och det har resulterat i att alla har samma förhållningssätt. Det händer att de tar fram nappen även fast det finns ett nappförbud på förskolan, då ett barn har det behovet och är frustrerad. I3 och I4 hade inget gemensamt förhållningssätt på förskolan. Dock lyfte dem att det har diskuterats olika synvinklar på förhållningssätt till nappen med alla förskollärare på förskolan, dock inte med övrig personal som barnskötare och utbildade.

- Är pedagogernas förhållningssätt positivt eller negativt till nappen?

Jag kan se i alla fyra intervjupersoners svar att de tycker det är negativt om barnen får ha napparna hela tiden. I1, I2 och I4 lyfte att det blir som ett stop för barnet om man ger nappen hela tiden istället för att höra barnet och ta reda på vad de känner. I3 har tidigare haft en positiv inställning till napparna och känt att det varit ett sätt att slippa striderna och få tyst på

barnet. Dock har det förhållningssättet ändrats till att mer försöka ta reda på varför och vad barnet vill istället för att stoppa in nappen.

- *Varför har pedagogerna de förhållningssätten de har?*

I1 och I2 som är från förskolan med nappförbud har fått sitt förhållningssätt baserat utifrån en småbarnsutbildning inom montessori, efter den har deras chef föreslagit att de skulle testa att vara helt utan nappar på förskolan och det fungerade. Anledning till att de testade detta förhållningssätt var för att man som vuxen ska vilja ta reda på vad barnet uttrycker och känner, inte bara tysta ner barnet med en napp. Nappen ska inte ersätta tröst från en vuxen och barnen ska heller inte behöva lära sig att trösta sig själva. Då de har sett att detta fungerat så har de fortsatt med detta förhållningssätt.

I3 och I4 som kommer från en förskola där man inte har ett bestämt förhållningssätt lyfter att de utvecklat sitt förhållningssätt tack vare kollegor som lyft frågan och startat en diskussion där man fått vända och vrida på olika situationer. Detta har fått dem att tänka mer på sitt förhållningssätt gentemot nappen. I3 lyfter att hens tidigare förhållningssätt baserades på vilka hen tidigare jobbade med och hakade då på deras förhållningssätt.

- *Hur de förhåller sig till kollegor som har ett annat förhållningssätt?*

I4 lyfter att hen inte gett sig in i diskussioner när hen sett vissa barn med napp i munnen ofta, då hen inte vet orsakerna till varför vissa barn har napp oftare. I3 lyfter att hen försökt ifrågasätta mer och försökt ta reda på om det finns en anledning till varför vissa barn har nappen ofta. I2 har inte tagit upp det personligen, utan tagit upp det på gruppmöten istället så att det inte ska riktas kritiskt till en person. I1 har en gång försökt få pedagoger att testa ett förhållningssätt där nappen inte ska finnas, typ som ett nappförbud. Men det slutade med att hen fick många emot sig och det blev vilda diskussioner, tillslut orkade inte I1 mer och gav med sig. I1 lyfter att även om man gått samma utbildning så kan människor ta till sig och tro på olika saker. I1 brukar testa att fråga hur och varför barnet har napp och om det verkligen är nappen som barnet behöver, att försöka få till en diskussion.

- *Är diskussionerna och bemötandet av barn och pedagoger viktigt?*

I1 och I3 lyfter att det är viktigt med diskussioner för att få veta varför man tycker som man tycker och kunna förstå varandra. I1 lyfter också att det är viktigt i bemötandet av barn för att kunna ta varje barn individuellt och utgå från det och kanske tänka utanför lådan, till exempel utanför nappregeln. I2 lyfter att även om de har en nappregel på förskolan så måste de alltid utgå från varje barn, att testa olika vägar. Ibland kan barn behöva ha nappen för att komma in i verksamheten och då måste vi pedagoger diskutera om det kan vara en väg att testa för barnets skull.

- På vilket annat sätt kan man möta barn som är ledsna eller skriker om man inte ska använda nappen?

I2 säger att de istället uppmuntrade föräldrar att ta med gosedjur istället för nappen. Gosedjuret kan barnen använda som tröst när de är ledsna om de vill, då det är lättare att få kontakt med ett barn som håller ett gosedjur i famnen än med en napp i munnen. Även I4 har testat att ge ett gosedjur istället för nappen då de hamnade i en situation där nappen inte var tillgänglig och det inte fanns en famn ledig och det fungerade lika bra med gosedjur. I2 säger att de själva vill ge tröst och försöka hitta andra sätt att vara där för barnet istället för att stoppa in något i munnen och de ska trösta sig själva. De har fått en närmare kontakt med barnen när de inte använt napparna. Även I3 sa att om man inte tar fram nappen direkt utan försöker trösta barnet på andra sätt så kan barnet också förstå att det kan bli tröstat på andra sätt. I1 tycker att man ska ta reda på vad barnet vill istället för att ge en signal om att de ska trösta sig själva. När man introducera till exempel vilan utan napp så blir det en vana för barnen, men det krävs att pedagogerna är närvarande och ger barnet tid. Om barnen inte får nappen så kan vi pedagoger inte slappna av utan vi får kämpa för att få deras tillit och lära känna dem.

- Anser de att nappen kan vara ett maktobjekt i förskolan?

I3, I4 och I1 sa att det kan vara ett maktobjekt. I2 sa att man kanske kan se det som ett maktobjekt men var inte säker.

- Vem tycker pedagogerna har makten över nappen i förskolan?

I4 reflekterade över föräldraperspektivet men kunde inte säga vem exakt som hade makten. I3 och I2 ansåg att det är pedagogerna om de bestämmer att nappen inte ska finnas på förskolan. I1 säger att det kanske är skolan eller rektorn som bestämmer.

- Vilka nackdelar och fördelar ser de med nappen?

Fördelar: I4 och I3 lyfte att det kan vara en trygghet för barnet, I4 kopplade till övergångsobjekt och sugbehovet. I1 lyfte att det kan hjälpa barn att komma ur skrikmonster. I2 lyfte fördelen att det krävs mindre av pedagogen om man ger nappen.

Nackdelar: Alla fyra intervjupersoner lyfte att nappen kan kopplas negativt till språket på något sätt. I1 sa också att det kan skada tänderna med motiveringen att tandläkarna säger det. I3 lyfte att barnen är vana att ha napp så kan de använda sin makt att skrika tills den får nappen. Även I4 lyfte just om barnet får en vana att ha napp mycket så kan det bli jättedramatiskt om den är borta och att nappen då får för stort fokus så barnen bara ser det. I1 sa att barnet kan få en känsla att det tröstar sig själv om de har nappen mycket, att barnet upplever att de inte får någon hjälp av de vuxna. I2 sa att pedagoger inte får samma närhet till barnet om de har nappen för mycket.

Förhållningssätt

Under denna rubrik kommer jag diskutera olika sätt att se på förhållningssätt och vilka tankar som kan uppstå när två olika förhållningssätt krockar. Vidare i min reflektion kommer jag diskutera om olika förhållningssätt mellan vuxna, mellan barn och vuxna och även hur en pedagogs förhållningssätt kan påverka barnets utveckling.

Utifrån berättelsen reflekterar jag över när jag som ny pedagog kom till förskolan och det förmodligen redan fanns oskrivna regler om hur förhållningssättet gentemot napparna skulle vara på Skogens förskola. ”Att komma ny till en grupp med oskrivna lagar och gamla mönster är inte lätt. Om man frågar hur och varför vissa saker ska göras, möts man ofta av en förvånad uppsyn” (Wahlström 2005, s.96). När jag sedan lyfte min åsikt så blev jag bemött med ”va?”, Pia och Lotta kunde inte se varför jag lyfte detta och jag upplevde att de visade en förvånad uppsyn över min fråga. För deras åsikt var att om barnet ville ha sin napp så skulle hen ju få

det, detta hade ju alltid fungerat tidigare så varför ändra? Gunilla Wahlström som i grunden är lärare och nu en välkänd föreläsare och handledare skriver i sin bok om destruktiva konflikter och vad som kan hända när man som ny pedagog kommer in och vill förnya arbetssätten som funnits länge, precis som jag gjorde i berättelsen när jag ifrågasatte nappens roll i förskolan. Wahlström skriver att;

Ibland sker det en sammanblandning av människovärdet och arbetssättet. När man vill förnya metodiken och pedagogiken, upplevs det skrämmande av dem som har sin trygghet i det gamla och välbekanta. De kan uppleva sig själva som ifrågasatta, när det är deras arbetssätt som i själva verket ifrågasätts (Wahlström 2005, s.114-115).

Utifrån citatet reflekterar jag om det kan vara så att när jag lyfte min åsikt i berättelsen så upplevde Pia och Lotta det som skrämmande då de hade sin trygghet i det gamla och att jag ifrågasatte dem och inte bara deras arbetssätt? Vilket jag kanske också gjorde? Jag börjar undra vad mitt mål egentligen var med att lyfta detta, var det att ifrågasätta deras arbetssätt eller att få igång en diskussion om varför man har ett specifikt förhållningssätt? Syftet var att lyfta min åsikt om napparna, men jag hade inte tänkt ifrågasätta dem personligen. Det som fortfarande gnager i mig är om jag hade kunnat lyft detta på något annat sätt så att Pia och Lotta inte skulle känna sig skrämnda eller ifrågasatta? Kanske om jag hade ställt frågan på något annat sätt. Susanne Bergman som är beteendevetare & Camilla Blomqvist som är socionom och filosofie doktor i socialt arbete inom området samarbete, skriver i sin bok att ibland kan man tack vare sin intuition ställa frågor utan att man riktigt vet varför men som efteråt kan visa sig vara frågan som innebar en vändning för hela samtalet (Bergman & Blomqvist 2012, s.45). Hade jag haft en bättre intuition så hade jag kanske kunnat ställa någon bättre följdfråga till Pia och Lottas svar på min första fråga och då kunnat få till den där diskussionen som jag strävade efter.

I min berättelse så slår det mig att jag ärvt mina åsikter från gamla kollegor och det kommer en tvekan över mig då jag inte själv var säker på varför jag tyckte som jag tyckte. När jag nu reflekterar över att jag hade ärvt mina åsikter och förhållningssätt från kollegor så tänker jag

att det var ett sätt för mig att skapa mig en förtrogenhetskunskap eller tyst kunskap, vilket jag tror är ganska vanligt att man gör i början av sin karriär. En av intervjupersonerna lyfte att hens förhållningssätt hade baserats på vilka hen jobbat med. Intervjupersonen hade då hakat på deras förhållningssätt och tagit de till sig, när hen bytte arbetsplats och fick diskutera och se det ur olika synvinklar så började hen att utveckla sitt egna förhållningssätt. Psykologerna Marianne Brodin & Ingrid Hylander skriver i sin bok där de översätter Daniel Sterns teori till förskolans verklighet, ”det man ser sina kollegor göra och det man genom egna erfarenheter märker fungerar blir det som styr hur man arbetar. *Traditioner*, modellinläring och egna erfarenheter tar över och bildar det man brukar kalla för förtrogenhetskunskap eller tyst kunskap” (Brodin & Hylander 1997, s.14). Det förhållningssätt jag hade ärvt tillsammans med erfarenheterna jag skapat utifrån det förhållningssättet hade omvandlats till förtrogenhetskunskap. Min förtrogenhetskunskap sa att barnen inte skulle gå runt med napparna hela tiden utan den hade vi på vilan eller när man var jätteledsen. I min värld hade det arbetssättet alltid fungerat och då blev jag chockad när jag kom till en ny arbetsplats och såg ett helt annat förhållningssätt. Min instinkt och förhållningssättet jag anammade sa att hur de gjorde på den nya förskolan var fel, det gick emot min moral då jag hade lärt mig att det rätta sättet var att barnen inte skulle gå runt med napparna hela tiden. Dock kan jag inte bara lägga över mitt förhållningssätt på mina gamla kollegor, utan det har även formats utifrån min moral och mina egna värderingar som uppstått under min uppväxt i samhället. I samhället finns det olika tankar om vad som är moraliskt riktigt, nappens roll i förskolan blir en moralfråga då man utgår från vad som känns rätt och bra utifrån ens egna moraliskt riktiga. Forskarna Kim Lützén & Stina Öresland som forskar inom bland annat etiska frågor skriver att ”vad som är moraliskt riktigt styrs av de normer och värderingar som vi i vårt samhälle anser vara goda och eftersträvansvärda” (Öresland & Lützén 2014, s.426). Mitt moraliskt riktiga var att det var fel med napp hela tiden då jag ansåg att samhället tycker det är bra och eftersträvandesvärt att vara utan napp. Under tiden som jag formats som person så har jag tagit till mig normer och värderingar och gjort dem till mina egna, vilket jag även tror att Pia och Lotta gjort när de formats till personerna de är. Men kan det vara så att jag, Pia och Lotta växt upp i olika samhällen med olika normer och värderingar kring nappen? Jag upplevde då som att de kanske lärt sig att nappen är ett enkelt verktyg för att göra barnen nöjda. De tog den enkla vägen till att få nöjda barn utan att reflektera över varför de kände ett behov av tröst. Kanske använde de nappen som ett substitut mot mänsklig tröst eller som en förebyggande metod för att slippa gråt.

Om pedagoger använder nappen för att det är lätt och som ett substitut för att man inte hinner, orkar eller kan ge närhet och trygghet till ett barn så kan barnet gå miste om att få sina känslor delade. Brodin & Hylander har tolkat Sterns teori om intoning som handlar om att barnet ska få sina känslor delade och bekräftade. ”Genom intoning utvecklas barns inre liv. De känslor som blir intonade, blir verkliga, och så småningom kommer barnet också att få ord för dem. De känslor som inte blir delade, blir mer diffusa, och mer överkliga” (Brodin & Hylander 1997, s.67). Att intona ett barns känslor betyder att man bekräftar eller delar barnets känslor. Pedagoger använder då ibland nappen som ett substitut istället för att bekräfta eller dela barnets känslor, kan det vara för att tiden inte räcker till och nappen är en snabb lösning? Med nappen i munnen tröstar barnet sig självt men konsekvenserna kan bli att känslorna då blir diffusa eller överkliga. Om man som pedagog tycker att barnen ska lära sig att trösta sig själva så måste man tänka på vilka konsekvenser det kan få för barnets utveckling av trygghet, forskarna Regina Santamäki Fischer & Vera Dahlqvist som forskar inom bland annat tröst i olika former säger att ”Tröst är således livsviktigt för alla människor genom hela livet och något som på olika sätt samspelar med trygghet” (Santamäki Fischer & Dahlqvist 2014, s.301). Om barnet då ger sig själv tröst med nappen många av gångerna så blir kanske nappen den enda tryggheten som barnet kan relatera till i förskolan istället för att skapa en trygghet i samspel med pedagogerna. Att ge nappen direkt kan också hämma barnets utveckling för att bli en trygg person. Jan-Olav Henriksen & Arne Johan Vetlesen som är doktorer i filosofi skriver om olika förutsättningar för att bli en person. En av förutsättningarna är att även när barnen ska vara medvetna om att det har ett själv så behöver de få sin verklighet bekräftad, någon annan måste bekräfta att det barnet ser, hör, tänker och känner som verkligt är verkligt. Detta skapar grunden för att barnet ska lita på sin verklighet (Henriksen & Vetlesen 2013, s.99). Vad händer då med utvecklingen av barnets själv och barnets förmåga att skapa en förståelse för att hans känslor är verkliga om en vuxen stoppar in en napp i munnen direkt? Då uppfattar jag det som att man som vuxen undviker att bekräfta känslan som gör att barnet är ledset och vill ha nappen, istället för att bekräfta och ta reda på vad barnet känner och orsaken till känslan. En av intervjupersonerna säger att hen tycker att man ska ta reda på vad det är barnet vill och känner istället för att ge signaler om att de ska trösta sig själva med nappen. Om man då som pedagog försöker ta reda på vad barnet känner så kan man hjälpa barnet vidare i sina känslor och tankar, nappen blir som ett stopp och barnet kanske känner att man

inte bryr sig. En av de andra intervjupersonerna har tidigare i sitt arbetsliv känt att nappen varit ett sätt att slippa striderna och få tyst på barnet.

När jag reflekterar över nappen som ett substitut för en vuxens tröst så kopplar jag det till min berättelse när Lotta och Pia ger nappen hela tiden utan att barnen är ledsna, ger dom då nappen i förebyggande syfte? Jag tänker att deras förhållningssätt gentemot nappen var att den kunde användas i förebyggande syfte, medan mitt förhållningssätt sa att det var fel sätt att agera. Men finns det något rätt eller fel sätt att agera? Alla människor har olika förhållningssätt utifrån vart man vuxit upp, vilket samhälle det var då och vilka normer och diskurser som var aktuella. Dessa faktorer kan man inte komma ifrån. Två pedagoger kan ha två olika förhållningssätt och båda kan fungera i barngrupperna, men inget av förhållningssätten behöver vara ”fel” eller ”rätt”. I min berättelse beskriver jag att det alltid hade fungerat med det förhållningssätten som vi använde på min gamla arbetsplats, men att jag insåg att jag faktiskt hade ärvt det. För jag hade aldrig testat något annat utom det förhållningssättet, när jag kom till den förra arbetsplatsen så varken ifrågasatte jag eller diskuterade varför man gjorde som man gjorde, utan jag tog det till mig och gjorde det till mitt egna. Men hur kan det då komma sig att jag hade så starka känslor emot att använda nappen? Jag hade aldrig testat något annat sätt, kan det ärvda förhållningssättet ha satt sig så djupt att jag antog att det var mitt? Om jag nu utgår från att vi stod för våra förhållningssätt och var oeniga, hur skulle vi ha kunnat gå vidare?

I berättelsen funderar jag på vad som hade hänt om vi haft en riktig diskussion om förhållningssätt och varför man kan ha olika. Jag tänker att jag vill undersöka om diskussioner vid olika förhållningssätt kan hjälpa pedagoger att gå vidare, eller är det bättre att inte prata om det och bara göra på sitt sätt även fast alla då gör olika? Jan-Olav Henriksen & Arne Johan Vetlesen är doktorer i filosofi och med hjälp av deras beskrivning av diskursetiken kan man få en synvinkel på frågan som säger:

Att en dialogbaserad diskussion av olika utkast till moraliska ståndpunkter ger oss mer insikt i vad som är rätt att göra. Därmed rymmer diskursetiken även något som många människor upplever, nämligen att våra moraliska

uppfattningar utvecklas genom meningsskiljaktigheter och diskussion med andra människor (Henriksen & Vetlesen 2013, s.191).

Jag tolkar diskursetiken som att man genom att ha diskussioner med andra människor så kan ens moraliska uppfattningar utvecklas och man kan fastställa den korrekta moraliska handlingen tillsammans. Om jag kopplar diskursetiken till mitt dilemma och utgår från hur man kan utvecklas så undrar jag vad som hade hänt om vi hade haft en dialog och diskussion tillsammans den där oktoberdagen? Som jag tidigare skrev så finns det olika tankar om vad som är moraliskt riktigt, nappens roll i förskolan blir en moral-fråga då man utgår från vad som känns rätt och bra utifrån ens egna moraliskt riktiga. Därför kan det vara viktigt att man tillsammans med nya pedagoger utvecklar en gemensam moralisk uppfattning kring nappens roll i förskolan. Så att nya pedagoger får en chans att vara med i diskussionerna, istället för att man som ny personen ska anpassa sig efter det som anses vara den rådande diskursen där.

När man använder diskursetiken så kan man dela med sig av och tillsammans diskutera sina skäl till varför man väljer ett visst handlingssätt framför ett annat. Genom kommunikation där man prövar handlingssätten och diskuterar för att vinna en insikt. Enligt diskursetiken kan då den moraliske aktören inte vara den enskilde människan själv, utan med hjälp av dialog och gemenskap så har människor tillsammans kommit fram till goda lösningar som de är överens om (Henriksen & Vetlesen 2013, s.192). Om vi hade diskuterat och prövat de olika förhållningssätten i berättelsen så hade vi kanske kommit fram till en gemensam lösning där vi möttes på vägen, alltså att ingen skulle bli 100 % nöjd. Men man skulle då fått ett gemensamt förhållningssätt efter diskussion där alla varit delaktiga, testat de olika sätten och fått framföra sina personliga skäl. Hade vi inte kunnat komma fram till ett gemensamt förhållningssätt så kanske vi med hjälp av diskussionen kunnat nå till en välgrundad oenighet. Enligt Jan-Olav Henriksen & Arne Johan Vetlesen så är en välgrundad oenighet när parterna inte kommit överens men genom att man deltagit i en diskurs så har man testat de andras argument och fått en större förståelse för varandra och skapat en tolerans för andras synpunkter (Henriksen & Vetlesen 2013, s.197). Hade jag, Pia och Lotta nått till en välgrundad oenighet så hade jag kanske fått en större förståelse för varför de gjorde som de gjorde. Även Pia och Lotta hade kunnat få en inblick i hur jag tänkte och varför. Då hade det kanske inte gjort så mycket om vi fortfarande var oeniga, för vi hade ändå fått en förklaring

och en chans att förstå varför den andre gjorde som den gjorde. Precis som två av intervjupersonerna lyfter är det viktigt med diskussioner för att få veta varför man tycker som man tycker och kunna förstå varandra.

Jag tror att en av anledningarna till att detta dilemma skaver så mycket i mig är för att man vill komma överens med sina kollegor och man vill känna att man har ett gemensamt förhållningssätt. Eva Grundelius är biolog och kommunikationskonsult och beskriver i sin bok att man oftast inte vill vara oense, så man låtsas att man är överens. Ska man kunna bli överens på riktigt så måste man tydliggöra de olika perspektiven (Grundelius 2012, s.14). Här återkommer man till diskursetiken där man får tydliggöra sina perspektiv för att kunna komma överens. Men det gjorde jag, Lotta och Pia aldrig vilket slutade med att vi var oense och jobbade med olika förhållningssätt utan att prata om det något mer. När vi inte pratade om det mer så kanske Pia och Lotta trodde att vi var överens och att jag skulle anpassa mig efter det som alltid fungerat för dem.

Hur kan det påverka barnen om pedagogerna har olika förhållningssätt i en barngrupp? Psykologerna Brodin & Hylander diskuterar värderingar och förhållningssätt i sin bok. De menar att man kan se hur det kan påverka barnen positivt och ge barnet en bredare repertoar att välja sitt egna förhållningssätt ifrån, om barnet får möta olika vuxnas lite olika värderingar och förhållningssätt (Brodin & Hylander 1997, s.67). Då kan barnen få syn på att man inte alltid måste tänka exakt likadant om allting. I berättelsen så hanterar jag, Pia och Lotta nappsituationerna i vardagen på förskolan väldigt olika, min första tanke är att det är fel att göra annorlunda och att det blir förvirrande för barnen. Om man utgår från Brodin och Hylanders tankar så kan det gynna barnen i deras utveckling till sitt egna förhållningssätt. Man kan utifrån deras tankar säga att det inte är något fel med att vi har olika värderingar och förhållningssätt gentemot nappen, för då ger vi barnen en chans att se att man kan tänka olika. Om Pia och Lotta hade tagit tag i diskussionen när jag tog upp min åsikt istället för att bara säga att så här gör vi. Hade de velat lyssna på mig och använt sig av den diskursetiken så hade vi fått ta reda på varandras skäl till de olika förhållningssätten, kanske hade vi hittat ett gemensamt eller så hade vi kommit fram till en välgrundad oenighet. Vi hade ändå accepterat varandras åsikter och med det hade vi speglat att det är okej att vara annorlunda och inte tänka likadant som varandra. Då hade vi kunnat stärka barnen att våga tro på sig själva och visa dem

att man inte måste hålla med alla andra människor, men man måste acceptera och respektera de som inte tror på samma sak som en själv eller har samma förhållningssätt. Vi hade då kunnat motbevisa för barnen att ”den som utmärker sig och är annorlunda, den som är stark nog att framstå som självständig och som en individuell gestalt stämplas snabbt som ”avvikare”, ond, illojal eller omoralisk” (Henriksen & Vetlesen 2013, s.37). Om man inte tänker lika så behöver den andre inte vara ond eller omoralisk, att genom diskussion så kan man få en förståelse för varandra och visa barnen att det är accepterat att göra olika. Genom pedagogers förhållningssätt gentemot varandra, oavsett om man tycker likadant eller inte så måste man vara en förebild för barnen och jobba för att den stämpeln inte ska existera. Varför jag tycker att stämpeln inte ska få existera är för att om barnen växer upp och vi visar att man inte ska tänka annorlunda så kommer barnen ta efter. Vill vi ha ett samhälle där man inte kan vara annorlunda eller självständig och kunna stå för sina åsikter utan att få en stämpel? Om vi vuxna hade kunnat respektera varandra i våra oenigheter så hade det kanske smittat av sig hos barnen att det är okej att ha olika uppfattningar utan att få en stämpel.

I alla förhållningssätt gentemot människor finns det viktiga aspekter att titta på. Jag har tidigare diskuterat barnets behov av tröst för utvecklingen av tryggheten. När man ska förmedla tröst eller trygghet så behöver man ta hänsyn till och använda flera olika förhållningssätt. Santamäki Fischer & Dahlqvist skriver i sin text om de olika förhållningssätt som är betydelsefulla för att förmedla tröst och trygghet i mötet mellan sjuksköterskan och patienten. Dessa förhållningssätt är empati, lyhördhet, mod och praktisk visdom (Santamäki Fischer & Dahlqvist 2014, s.306). Jag tror att man kan applicera dessa fyra förhållningssätt i situationer mellan pedagogen och barnet, till exempel när man ska byta nappen mot en vuxens närvaro hos ett barn som anser att nappen är tryggheten och trösten. I min berättelse så tar jag aldrig nappen från ett barn som skriker, utan jag försöker övertala barnen att släppa nappen på ett roligt eller spännande sätt. Jag finns där för barnet och ger hen min närvaro som visar att trygghet och tröst kan finnas utan nappen. I och med det så använder jag mig av min lyhördhet för att hitta ett sätt att förmedla trygghet och tröst utan nappen. Om jag inte varit lyhörd så hade jag inte kunnat förmedla trygghet till barnet, hade jag bara tagit nappen utan att hjälpa barnet att släppa den så hade barnet inte känt någon trygghet eller tröst.

Makt & Diskurser

Makt är något som hela tiden skapas i samspel mellan människor och det är hela tiden en balansgång hur mycket makt man kan och ska utöva över en annan människa. I min berättelse kan man inte se makten så tydligt, men när jag började gräva djupare och se berättelsen ur olika perspektiv så kunde jag urskilja makten mellan mig, Pia och Lotta. Jag upptäckte även makten som fanns mellan mig och barnen. Jag tänker under denna rubrik reflektera över dessa maktsituationer och hur de kan påverka vårt förhållningssätt i förskolan. När jag lyfter mina åsikter om användningen av napparna på avdelningen så svarade Pia mig att såhär har de alltid gjort och det har fungerat. Som jag upplevde det så fanns ingen öppning för mer diskussion, utan det var såhär det var, punkt slut. Jag upplevde det som att de inte ville diskutera olika synsätt eller lyssna på min åsikt, det var Pia och Lotta som hade makten över vad som skulle ske på avdelningen och jag skulle anpassa mig.

Magdalene Thomassen är filosof och psykolog och hennes tolkning av Foucault tycker jag beskriver maktrelationerna i olika diskurser på ett tydligt sätt där man kan sätta in föreställningarna om nappen som sanning. Thomassen säger att Foucault anser att alla diskurser är inblandade i maktrelationer och att maktrelationerna inte kan övervinnas utan måste avslöjas eller motbevisas. Sanningar är hela tiden föränderliga och vad som är sanning just nu bestäms av vilka diskurser som samhället låter fungera som "sanna" (Thomassen 2007, s.138-139). Om jag går tillbaka till dilemmat så skulle jag kunna tolka Pia och Lotta som "samhället" och att de såg sanningen utifrån den diskurs som de byggt upp på förskolan innan jag kom. När jag då tog upp min åsikt så räckte inte det för att de skulle lyssna in mig, utan jag hade behövt avslöja eller motbevisa deras förhållningssätt för att göra mig hörd. Om man tänker att de skapat en diskurs om hur napparna ska användas och jag kommer in som ny till denna diskurs och deras "sanning" på förskolan, då kan jag inte bara ifrågasätta utan måste också motbevisa eller avslöja den. Använder man då Foucaults tankar om makten inom diskurserna så som att "diskurserna verkställer en rad "utestängningsprocedurer" som bestämmer vem som kan tala om vad var och skiljer mellan vad vi godtar och vad vi förkastar, mellan sant och falskt" (Thomassen 2007, s.138). Detta kan tolkas som att jag blev utestängd från att påverka diskursen som de såg som "sanningen". Så hur hade jag kunnat komma förbi utestängningen? Jag hade varit tvungen att hitta något som motbevisade eller avslöjade deras sanning till vilket förhållningssätt man skulle ha gentemot napparna.

I berättelsen så är vi tre stycken pedagoger i gruppen och det uppstår då en allians där Lotta och Pia är en allians gentemot mig då vi inte hade samma åsikter om nappens roll i förskolan. Allianser uppstår när några har samma åsikter eller tankar och ”En allians påverkar alltid gruppen. Den blir en maktfaktor som enskilda i gruppen har svårt att hävda sig mot” (Wahlström 2005, s.85). Jag var den som var den enskilda i gruppen och fick svårt att hävda mig emot alliansen som hade skapats i vårt arbetslag, detta påverkade vårt arbetslag då jag inte kände mig hörd av mina kollegor. De var majoriteten, vilket blev dominerande och de hade längre erfarenhet av yrket, vilket kan uppfattas som att man vet mer. Gunilla Wahlström som i grunden är lärare men arbetar nu som handledare och föreläsare menar att ”de har ofta en enorm erfarenhet och ett långt perspektiv, men de bör inte få makt över utvecklingen om de går och önskar sig att det förflutna ska bli en ny framtid” (Wahlström 2005, s.15). Pia och Lotta var en allians och hade mer erfarenhet än mig, vilket resulterade i att de fick en slags makt över mig och styrde utvecklingen mot att man skulle göra som man alltid gjort. Enligt Wahlström borde jag ha stått på mig mer för att utvecklingen skulle gå framåt och inte fortsätta göra som man alltid gjort utan att veta olika synvinklar och tankar på varför man gör som man gör. Utgår man från detta perspektiv där Pia och Lotta var en allians och fick makten över mig i berättelsen så hade jag varit tvungen att vara väldigt påläst för att kunna bryta den allians som fanns. Vilket jag då inte var, hade detta hänt i dag så hade jag jobbat hårdare för att få igång en diskussion. Är man ny inom yrket och inte har så mycket erfarenhet så tror jag att det är svårt att förändra en diskurs som funnits så länge.

Roddy Nilsson som är docent i historia och lektor i kriminologi vid Växjö universitet tolkar Foucault i sin bok, han skriver att Foucault menar att ”Det är inte möjligt att utöva makt utan kunskap, det är omöjligt för kunskapen att inte framkalla makt” (Nilsson 2008, s.84). Var Pia och Lotta kanske inte medvetna om att de hade makten över mig på grund av deras långa erfarenhet? Jag kom in som ny och med mindre kunskap i bagaget, blir det då automatiskt att de har makt över mig för att jag inte har lika mycket kunskap? Utgår man från Nilssons tolkning av Foucault så kanske deras kunskaper hade framkallat en makt som de inte var medvetna om. Får man omedvetet makt bara för att man har mer kunskap? Det är en svår fråga att reflektera över men jag tror att det ofta blir så då kunskap ofta värderas högt i samhället. Om man har mycket kunskap och då får en större makt så måste man också kunna lyssna in andra människors åsikter och tankar oavsett vilken kunskapsnivå de låg på. För om man har makt så måste man också kunna hantera makten på ett bra sätt för att kunna få med

sig sina kollegor utan att de känner en maktlöshet. Två av intervjupersonerna lyfte att de hade diskuterat olika synvinklar på förhållningssätt till nappen med alla förskollärare men inte med barnskötarna och de utbildade, vilket betyder att de med mest akademisk kunskap fick vara med att diskutera förhållningssätt men inte de med mindre kunskap. Hur känner då barnskötarna och de utbildade, känner de en maktlöshet? Kan man jämföra det med vad jag kände i samspelet med Pia och Lotta? Kände jag en maktlöshet och upplevelsen av att jag inte hade tillräckligt med kunskap för att få vara med och bestämma? Utan Pia och Lotta var de med mest kunskap och fick då makten att bestämma vilken diskurs och vilka förhållningssätt som var accepterat.

Jag har nu diskuterat makt mellan mig och mina kollegor, min maktlöshet som jag kände gentemot dem och nu ska jag diskutera hur min makt fungerar gentemot barnen i berättelsen. För som jag skrev tidigare så skapas makt i alla samspel mellan människor, även om makten inte alltid är synliga. I berättelsen funderar jag på ett ”bra” sätt att övertala barnen på, för att minimera protesterna. Just övertalning tror jag är ett vanligt sätt som vuxna använder för att utöva makt mot barn. Norman Fairclough som är en emeritus professor i lingvistik vid Lancaster University och en av grundarna till kritisk diskursanalys som skriver att ”språket blir allt viktigare i det sociala livet” (Fairclough 2013, s.204). Utgår man från en kritisk diskursanalys där man i synnerhet analyserar maktstrukturer så tolkar jag det som att språket kan bli ett maktverktyg för att utöva makt över andra. I min berättelse så använder jag mitt språk och förmågan att kunna använda mig av ord för att få bort napparna. Jag använder språkets makt för att få det beteendet jag vill ha fram. Även Lars Palm som är utbildare, utredare och konsult inom kommunikationssektorn skriver att övertalning kan betecknas som en kommunikationsprocess för att påverka mottagarens beteende, alltså ett konkret syfte (Palm 1994, s.32). När jag övertalade barnen i berättelsen så använde jag mitt språk och min kommunikation för att få barnen att lägga ifrån sig napparna.

Att ”bestämma” över andra vuxna kan vara svårt men Gunilla Wahlström menar att ”när det gäller att sätta gränser för barnen är det inte lika svårt. Det är alltid lättare att ha en konflikt med någon man har makt över. När ”fröknarna” kan sätta gränser och gör det utan aggressivitet, då blir det tillåtet även för barn” (Wahlström 2005, s.49). Att kunna sätta gränser är viktigt men det beror på vilket sätt man gör det. När man använder sig av

övertalning så är det utan aggressivitet och barn kan ofta acceptera detta. Betyder det då att övertalning är en bra metod att utöva makt på? Om man känner barnen så är det lätt att använda sig av sin dygd etik, det skriver forskarna Kim Lützén & Stina Öresland om som forskar inom bland annat etiska frågor. De menar att ”dygder är alltså förmågor grundade på praktisk erfarenhet, som utvecklas genom att man i samvaro med andra människor tränas upp en vana att bedöma olika situationer och handla praktiskt klokt” (Öresland & Lützén 2014, s.429). När jag använde mig av övertalningen i berättelsen så visste jag att detta kunde fungera om jag hittade rätt sätt, jag hade provat detta tidigare. Handlingen blir utan aggressivitet och man undviker att utstråla för mycket makt när man genom övertalning får barnen att göra det önskade beteendet. Kan det då vara okej gentemot barnen att använda övertalning som en handling för maktutövande? Palm skriver att har man ”en detaljerad och realistisk beskrivning av mottagarens föreställningsvärld är ändå av värde. Den hjälper praktikern att utifrån givna förutsättningar välja rätt övertalningsstrategi och rätt övertalningstaktik” (Palm 1994, s.77). Om jag övertalar barnen samtidigt som jag har en kunskap om barnets föreställningsvärld att de kan klara sig utan nappen så kan jag välja en bra övertalningstaktik eller strategi för att barnen inte ska känna sig underlägsna. Utan jag vill att de ska känna att de får hjälp att släppa nappen, att prata om vad de känner och varför, för att sedan kunna fokusera på något annat än att nappen ska vara i munnen.

Finns det föreställningar/diskurser om nappen som kan påverka pedagoger i förskolan?

Under denna rubrik kommer jag diskutera om det finns olika föreställningar och diskurser om nappen, vart kan de komma ifrån och hur kan de påverka pedagogers förhållningssätt gentemot nappens roll i förskolan?

Judy Whitmarsh har i sin studie kommit fram till att det finns en ”dålig” diskurs om användningen av nappar som har infiltrerats via media och samhället. Många av dem som var med i undersökningen angav att de fått sin information om nappar via antingen media eller tal- och språkterapeuter (Whitmarsh 2008, s.153). Denna ”dåliga” diskurs bygger alltså på vad samhället visar och säger är bra, samhället ger en bild av att det är bra med napp när barnen är små, men sen när de är fästa vid nappen och kanske skapat ett slags beroende så ska nappen

bort. Detta stöds ofta av både tandläkare, talpedagoger med anledningen att det kan påverka eller hämma barnens språkutveckling, tandbett, eller att vi vuxna anser att bara det inte ”ser bra” ut längre. Vi pedagoger i förskolan kan bli påverkade av denna diskurs då vi alltid ska göra det som är bäst för barnen och utgå från deras bästa. Finns det då en rådande diskurs att nappen är ”dålig” mot tänder och talutveckling så ger det nog många pedagoger en tankeställare för hur mycket barnen ska få använda nappen i förskolan, vilket då påverkar och förändrar pedagogernas förhållningssätt. Whitmarsh skriver vidare att den ”dåliga” diskurs som finns i samhället angående nappen kan komma att utmanas av nya upptäckter och forskning (Whitmarsh 2008, s.159). Mina tankar är då hur och av vad kan denna ”dåliga” diskurs då utmanas?

Man kan å andra sidan se nappen som ett övergångsobjekt och något som skapar en trygghet för barnen när de börjar i förskolan och när det sker jobbiga saker i vardagen. Då kan man se nappen som något positivt som kan utmana den negativa diskursen som Whitmarsh tycker finns i samhället. Övergångsobjekt är något som de flesta barn skaffar sig, Winnicott som var barnläkare och psykoanalytiker beskriver att det kan vara en filt, nalle eller annat objekt. Jag tror att i dagens samhälle så kan nappen vara ett övergångsobjekt för många barn. Dessa övergångsobjekt som ofta dyker upp i samband med sömn eller när barnet blir ledset eller oroligt säger Winnicott tycks utgöra grunden för den vuxnes hela kulturella liv. Blir barnen berövade på sitt övergångsobjekt så kan det leda till att man förlorar sin förmåga till tillgivenhet (Winnicott 1965, s.30-31). Men vad är ett övergångsobjekt och varför skapar det egentligen en trygghet för barnen? Camilla Lindgren & Tuula Torro är förskollärare och föreläser kring barns trygghet och lärande i förskolan, de skriver i sin bok att ”för barn som behöver lång introduktionstid till den nya miljön kan ett övergångsobjekt hjälpa till att skapa trygghet. Övergångsobjektet är en sak som representerar hemmet och familjen och den trygghet som finns där. För de flesta räcker det med en nalle eller napp” (Lindgren & Torro 2017, s.98). Jag upplever att ett övergångsobjekt som representerar tryggheten från hemmet kan behöva finnas kvar även när barnen blir äldre och går man då tillbaka till Whitmarsh teori om den ”dåliga” diskursen som säger att det kan hämma barnets språkutveckling och kanske påverka tändernas utveckling så kan man undra varför normen har blivit att nappen blir det självklara övergångsobjektet och tryggheten i förskolan? Varför inte använda sig av ett gosedjur istället som två av intervjupersonerna har gjort? Intervjupersonerna lyfte att det fungerade väldigt bra med gosedjur även om barnet var van med napp som trygghet. På

vårdguiden skriver redaktören Rebecka Persson att ”det är bra om barnet börjar vänja sig av med napp när talutvecklingen sätter igång. Nappen kan hindra tungans rörlighet och barnets möjlighet att härma ljud. Om barnet ofta har napp i munnen när talet börjar utvecklas kan barnet börja uttala vissa ljud fel, eftersom nappen är i vägen för tungan. Barnet kan ha kvar det felaktiga uttalet även när hen inte har kvar nappen i munnen” (Persson 2017). Varför uppmuntrar då inte samhället till att vänja barnen vid ett gosedjur som övergångsobjekt istället för en napp som kan hämma barnets talutveckling? Då man aldrig vet hur länge ett övergångsobjekt kan behöva finnas kvar, det kan behöva finnas kvar i barnets liv även när vårdguiden rekommenderar att det är dags att sluta med nappen.

Utifrån dessa olika föreställningar som man kan ha kring nappen så anser jag att det är svårt som pedagog att välja ett förhållningssätt till nappen som är det ”rätta”. Hör man från ett håll att nappen kan hämma talutvecklingen eller påverka tandbettet och från ett annat håll att nappen kan vara barnets trygghet och övergångsobjekt så kan det bli en svår balans när pedagoger ska välja förhållningssätt. Lotta och Pia såg antagligen nappen som ett slags övergångsobjekt men att det sedan blev en vana att barnen hade nappen även när de utvecklat en trygghet på förskolan. Jag kan då inte sluta tänka på om de tog den enkla vägen och tänkte att det där är föräldrarnas ansvar, har föräldrarna lämnat en napp här så ska ju barnet få nappen när den vill det. Precis det som en av intervjupersonerna reflekterade över, att kanske låg det slutgiltiga beslut hos föräldrarna? Jag vet inte om föräldrarna hade sagt något till Pia och Lotta om barnens nappanvändning. Om de inte hade sagt att barnen skulle få ha napp hela tiden, så kanske Lotta och Pia blundade för att barnen faktiskt var trygga utan nappen men valde att fortsätta som innan för att slippa ta konflikter och att behöva ta reda på vad barnet kände eller ville.

Slutord

Jag har nu reflekterat och diskuterat mitt dilemma ur olika synvinklar. Det jag uppmärksammar som en stor del av mitt dilemma är hur man diskuterar när man har olika förhållningssätt med kollegor, det är lätt att man glömmer vikten av diskussion även om man anser att ett sätt är det rätta så kan man alltid gynnas av att diskutera och få pröva och testa andra förhållningssätt. Att pedagoger har olika förhållningssätt kan gynna barnen om man

visar dem att man respekterar varandra fastän man tycker olika. Ens förhållningssätt är ofta baserat på det man lärt sig i skolan, av mer erfarna kollegor och diskurser som finns på förskolan och i samhället. Dock kan man växa upp på samma plats och i samma tid men ändå få olika förhållningssätt, precis som en av intervjupersonerna lyfte så kan man gå samma utbildning men efter den är avslutad så kan man ha tagit till sig olika saker utifrån det man tror på. Vilket då också blir att ens personliga värderingar kan komma fram i förhållningssättet som man har. När man börjar jobba på förskolan så försöker man skapa sig en förtrogenhetskunskap eller tyst kunskap och det får man genom att man ser sina kollegor göra och även utifrån egna erfarenheter. Förtrogenhetskunskapen är en blandning av ens egna erfarenheter och det man ärvt och lärt av kollegor. Om man bara jobbat på en förskola tidigare där det funnits ett visst förhållningssätt kan det bli en stor kollision när man kommer till en ny förskola med blandade förhållningssätt.

Hur kan man då göra om förhållningssätten skiljer sig mycket mellan pedagoger? Använder man sig av diskursetiken så kan den gynna pedagogerna för att man får diskutera och testa olika synvinklar. Alla pedagoger får också förklara varför man tycker som man tycker, vilket kan skapa att pedagogerna får en större förståelse för varandras förhållningssätt på förskolan. Man kan också utveckla sitt egna förhållningssätt genom att testa det i diskussioner med andra och få höra andra synvinklar. Även om man inte väljer ett av förhållningssätten så kanske man kan mötas på vägen och hitta ett nytt gemensamt förhållningssätt som båda accepterar och kan använda sig av. Skulle man dock inte kunna hitta något gemensamt så kan man genom diskussionen nå fram till en välgrundad oenighet där man inte kommit överens men man har genom diskussion fått en större förståelse för varandra och skapat en tolerans. Dock funderar jag ändå på att det i vissa områden kan vara viktigt i förskolan att ändå ha någorlunda liknande förhållningssätt så man strävar mot samma mål och värderingar för barnens skull. Har man till exempel en kollega som använder nappen som ett stopp för att få tyst på barnet och inte ger barnet chansen att få förmedla sina känslor och upplevelser så kan barnet ta skada av detta i sin utveckling av självet och förståelse för vad som är verklighet. Då måste man ta detta vidare till sin chef eller liknande för att få stöttning eller hjälp, för tar barnet skada så måste en förändring av förhållningssättet ändras. Likaså måste man som kollega agera om en pedagog väljer att ta bort nappen för fort och barnet mister sitt övergångsobjekt och tryggheten i det, för då kan barnet förlora sin förmåga till tillgivenhet.

Hur kan då makten påverka pedagogers förhållningssätt gentemot andra pedagoger? Makt är något som alltid finns i olika diskurser dessa maktrelationer som skapats kan inte bara övervinnas utan man måste avslöja eller motbevisa dessa. Utifrån mitt dilemma så har jag i reflektionen kommit fram till att de på förskolan skapat en diskurs där det är okej att barnen har nappat hela tiden och eftersom de är majoritet som anser att detta förhållningssätt är det rätta så har det skapats en stark maktrelation mellan Lotta, Pia och mig. Att jag då som ny och med mindre erfarenhet kom in och ifrågasatte detta förhållningssätt gjorde att Pia och Lotta skapade en utestängning där jag inte fick vara med att påverka deras diskurs som de ansåg som sanningen. För att jag skulle haft en chans så hade jag varit tvungen att ta med bevis som avslöjade eller motbevisade deras sanning i förhållningssättet som de hade. De hade skapat en allians som jag inte var delaktig i. Ser man också på makten i relation med kunskap så är det nog lätt att de med mer utbildning eller längre erfarenhet ofta har större makt, men är det alltid rätt? Måste inte alla få komma till tals oavsett utbildning eller erfarenhet? Om man aldrig får vara med i diskussioner så blir det svårt att skaffa sig en erfarenhet om man bara ska följa det som de med högre utbildning och längre erfarenhet har bestämt. Därför anser jag att om man hamnar i sådana maktsituationer så är det viktigt att den med makten också tar sig tid och visar hänsyn till de med mindre makt i förhållandet. För alla har vi egna erfarenheter som har varit en del i skapandet av ens förhållningssätt och det kan gynna även den med mer makt, utbildning och erfarenhet att lyssna och diskutera andras synpunkter och åsikter.

Jag har också reflekterat över makten som sker i förhållningssättet gentemot barnen när jag använder mig av övertalning. Jag har kommit fram till en reflektion kring att när jag övertalar barnen så gör jag det för att barnen inte ska märka att jag utövar makt över dem. För det är ju exakt det jag gör, fast osynligt för barnen och kanske ibland även osynligt för mig. Jag använder mig av språkets makt för att få det beteende som jag vill ha. Är det då okej att använda övertalning gentemot barnen? Jag anser att gör man det med en välvilja och inte för att man själv ska ”vinna” något på det så kan det vara okej utifrån barnets perspektiv. I berättelsen så övertalade jag barnen för att jag trodde på diskursen att om de har napparna för mycket så kan det hämma deras talutveckling och även påverka tänderna. Vilket jag skulle tolka som att jag gjorde det för barnens bästa. Gör man övertalningen på ett sätt utan aggressivitet och på ett inkännande sätt där man använder sin dygd etik för att bedöma situationen och handla praktiskt klokt utifrån det man lärt sig i samvaro med andra människor.

Varför just nappen kan bli en utlösningmekanism för olika förhållningssätt i förskolan tror jag är för att det finns så många olika diskurser om vad som är rätt och fel angående nappen. Vi blir hela tiden påverkade av samhällets diskurser som innehåller bland annat tandläkare och talpedagoger. Vilken diskurs man som pedagog väljer att tro på som "sanningen" och som man basera sitt förhållningssätt på är så olika. Vissa tar lite av olika diskurser och andra följer en diskurs helt och hållet i sitt förhållningssätt. När det inte finns något bestämt rätt och fel angående ett fenomen som nappen så blir det lätt att pedagoger i förskolan krockar i sina förhållningssätt.

Jag tror att oavsett vilken diskurs man formar sitt förhållningssätt utifrån så är det viktigaste att utgå från varje individ och ha en öppen diskussion med sina kollegor.

Käll- och litteraturförteckning

Bech-Karlsen, Jo (1999). *Jag skriver alltså är jag – En bok för fackskribenten som vill berätta*. Lund: Studentlitteratur.

Bergman, Susanne & Blomqvist, Camilla (2012). *Uppskattande samtalskonst – Om att skapa möjligheter i samtalets värld*. Lund: Studentlitteratur.

Brodin, Marianne & Hylander, Ingrid (1997). *Att bli sig själv – Daniel Sterns teori i förskolans vardag*. Stockholm: Liber AB.

Clod, Bente (1989). *Skriv – En bok om att skriva*. 4. uppl. Stockholm: Alfabeta Bokförlag.

Eklund, Gunilla (2016). *Hermeneutik*. (Elektronisk) Tillgänglig 2017-12-02:

<https://www.vasa.abo.fi/users/geklund/Hemsida%20dokument%202016-17/Hermeneutik.pdf>

Fairciough, Norman (2013). *Language and Power*. Publisher: Taylor and Franccis.

(Elektronisk) Tillgänglig 2017-12-02: ProQuest Ebook central.

Grundelius, Eva (2012). *Helt överens! Handbok i hållbar kommunikation*. Författaren och Liber AB.

Henriksen, Jan-Olav & Vetlesen, Arne Johan (2013). *Etik i arbete med människor*. Lund: Studentlitteratur.

Lindgren, Camilla & Torro, Tuula (2017). *Trygg inskolning – Grunden för en givande förskoletid*. Stockholm: Gothia Fortbildning.

Nilsson, Roddy (2008). *Foucault – En introduktion*. Lund: Égalité.

Palm, Lars (1994). *Övertalningsstrategier – Att välja budskap efter utgångsläge*. Lund: Studentlitteratur

Patel, Runa och Davidsson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Persson, Rebecka (2017). *Att suga på napp eller tumme*. (Elektronisk) Tillgänglig 2017-12-02: <https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Tema/Barn-och-foraldrar/Mat-somn-och-praktiska-rad/Praktiska-rad/Napp--och-tumsugning/>

Santamäki Fischer, Regina & Dahlqvist, Vera (2014). *Tröst och trygghet*. I: Friberg, F & Öhlén, J (Red.). *Omvårdnadens grunder – Perspektiv och förhållningssätt*. Studentlitteratur AB.

Thomassen, Magdalene (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.

Vetenskapsrådet (2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (Elektronisk) Tillgänglig 2017-12-02: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Wahlström, Gunilla o. (2005). *Samspel och ledarskap – En vardagsbok för pedagoger*. Stockholm: Runa Förlag.

Winnicott, Donald Woods (1965). *Familjen och barnet*. Dualis Förlag AB.

Whitmarsh, Judy (2008). The good, the bad and the pacifier: Unsettling accounts of early years practice. (Elektronisk) *Journal of early childhood research*, volym 6.2. Tillgänglig 2017-12-02: Databasen ERIC

Öresland, Stina & Lütznén, Kim (2014). Etiska stigar och moraliska vandringar. I: Friberg, F & Öhlén, J (Red.). *Omvårdnadens grunder – Perspektiv och förhållningssätt*. Studentlitteratur AB.

Bilaga 1

Intervjuunderlag:

1. Ålder?
2. Yrke?
3. Hur länge har du arbetat inom förskolan?
4. Hur är ditt förhållningssätt till nappen?
5. Hur tror du att du fått det förhållningssättet som du har?
6. Vet du vart det kommer ifrån?
7. Har ni någon gång diskuterat vilket förhållningssätt ni ska ha kring nappen på förskolan?
8. Har ni något bestämt förhållningssätt på din arbetsplats?
9. Hur förhåller du dig till kollegor som inte har samma förhållningssätt som dig?
10. Har du varit med i en situation där förhållningssätten inte varit detsamma och krockat?
11. Har du någon gång hamnat i en situation där nappen varit central i diskussionen?
T.ex. Med barn eller pedagoger? Hur reagerade du då?
12. Anser du att nappen kan vara ett maktobjekt i förskolan? På vilket sätt?
13. Vem har egentligen makten att bestämma vad som ska gälla kring nappen?
14. Slutligen Vilka fördelar och nackdelar kan du se med nappen?